

Adroddiad i'r	Cabinet
Dyddiad y cyfarfod	21 Chwefror 2023
Aelod / Swyddog Arweiniol	Y Cyngorydd Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol / Steve Gadd, Pennaeth Cyllid ac Eiddo
Awdur yr adroddiad	Steve Gadd, Pennaeth Cyllid ac Eiddo
Teitl:	Adroddiad Ariannol (Ionawr 2022/23)

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn nodi manylion cyllideb refeniw ac arbedion y Cyngor fel y cytunwyd arnynt ar gyfer 2022/23. Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi diweddariad cryno o'r Cynllun Cyfalaf yn ogystal â'r Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor, a chadarnhau'r cyllidebau gwasanaeth y cytunwyd arnynt ar gyfer 2022/23.

3. Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1 Bod yr Aelodau'n nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2022/23 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth y cytunwyd arni.
- 3.2 Bod yr Aelodau'n cymeradwyo'r ffurflen gomisiynu i dendro, trwy un o'r fframweithiau sy'n bodoli, ar gyfer bob dosbarth o wasanaethau yswiriant (ac eithrio morol a therfysgaeth sy'n farchnadoedd arbenigol) ar gyfer yr awdurdod, fel nodir yn adran 6.8 ac Atodiad 5.
- 3.3 Bod yr Aelodau'n cymeradwyo'r weithdrefn i ddileu Trethi Busnes na ellir eu hadennill, fel y manylir yn adran 6.9 yn Atodiad 6.

4. Manylion yr adroddiad

Mae'r adroddiad yn rhoi crynodeb o gyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2022/23 fel nodir yn Atodiad 1. Cyllideb refeniw net y Cyngor yw £233.696 miliwn (£216.818 miliwn yn 21/22). Mae rhagolwg y sefyllfa o ran cyllidebau gwasanaethau a chorfforaethol yn orwariant o £2.249 miliwn (gorwariant o £2.305 miliwn fis diwethaf). Bydd angen i wasanaethau adolygu eu meysydd yn barhaus er mwyn lliniaru effaith y gorwariant cyllidebol cyffredinol. Bydd cronfa wrth gefn lliniaru'r gyllideb yn darparu ar gyfer y lefel hon o orwariant yn y flwyddyn bresennol. Amlinellir cefndir y risgiau a'r rhagdybiaethau cyfredol sy'n sail i'r asesiad hwn yn Adran 6 ac Atodiad 2.

Yr oedd cyllideb 2022/23 yn gofyn am ddod o hyd i arbedion gwasanaeth ac arbedion effeithlonrwydd o £0.754 miliwn a chymerir bod y rhain wedi eu cyflawni.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y Cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn sail i weithgarwch ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Manylir ar naratifau gwasanaethau sylweddol sy'n egluro amrywiadau a risgiau yn Atodiad 2, ond dylid nodi'r canlynol hefyd:

6.1 Cyllidebau Corfforaethol - Fel rhan o gyllideb 22/23, cytunwyd ar gronfa wrth gefn o £1.9 miliwn i ariannu unrhyw effaith barhaus y pandemig, ac i gydnabod y cynnydd mewn chwyddiant adeg pennu'r gyllideb. Amcangyfrifir y gellir rhyddhau cronfeydd wrth gefn corfforaethol o £1.519 miliwn; mae hyn yn cynnwys £700,000 o'r arian at raid y manylir arno yn 6.1 a £230,000 yn sgil arbedion teithio oherwydd ffyrdd newydd o weithio. Mae'r manylion o ran risgiau eraill yn dal i gael eu dadansoddi:

- Setliadau cyflog ar gyfer 2022/23 - arian wedi ei drosglwyddo i wasanaethau i ariannu'r cynnydd ar gyfer y dyfarniadau cyflog hynny a gytunwyd. Er bod 'cynigion terfynol' wedi'u gwneud, ni chytunwyd ar y setliad cyflog ar gyfer athrawon eto.
- Galw ar gronfeydd arian at raid ar gyfer ynni a phwysau chwyddiannol eraill (gweler 6.1)

Bydd y rhain yn cael eu monitro'n agos dros y misoedd nesaf.

6.2 Addysg a Gwasanaethau Plant – Y rhagdybiaeth alldro presennol yw gorwariant o £2.999 miliwn (£2.819 miliwn o'r blaen). Er bod pwysau ychwanegol o £750,000 wedi'i dderbyn fel rhan o gyllideb 2022/23 y cytunwyd arni, mae hwn yn dal yn faes sy'n peri pryder. Mae'r rhan fwyaf o'r pwysau (£2.868 miliwn) yn ymwneud â lleoliadau maethu annibynnol a phreswyl, sydd naill ai wedi dechrau yn y flwyddyn ariannol hon neu y rhagwelir y byddant yn para'n hirach na'r disgwyl. Mae gorwariant y gwasanaeth Addysg (£131,000) yn ymwneud â phwysau cyllideb Tu Allan i'r Sir o £694,000 oherwydd gostyngiad yn nifer y disgyblion o Gyngorau eraill sy'n mynychu cyfleusterau CSDd, sy'n cael ei wrthbwysu gan elwa i'r eithaf ar grantiau ac arbedion effeithlonrwydd bychan ar draws y gwasanaeth (gweler Atodiad 2 am fwy o fanylion).

6.3 Gwasanaethau Cymorth Cymunedol – Er bod pwysau ychwanegol o £3.127 miliwn wedi ei gynnwys yn y gyllideb ar gyfer 2022/23, mae'r maes gwasanaeth hwn yn parhau i fod yn faes risg uchel. Y rhagfynegiad cyfredol ar gyfer y sefyllfa derfynol yw £2.369 miliwn (£2.287 miliwn yn flaenorol) oherwydd pwysau cyffredinol o £4.8 miliwn, mewn lleoliadau cost uchel (£3.4 miliwn) ac yn y gwasanaeth digartrefedd (£1.4 miliwn), wedi'i ddebydu drwy ddefnyddio cronfa arian barod wrth gefn (£2.4 miliwn) yn llawn (gweler Atodiad 2 am ragor o fanylion).

6.4 Ysgolion – Roedd y gyllideb y cytunwyd arni gan y Cyngor ar gyfer 2022/23 yn cynnwys cyfanswm buddsoddiad ychwanegol net o ychydig dros £4.4 miliwn yng nghyllidebau dirprwyedig ysgolion (heb gynnwys cynnydd i grantiau gan Lywodraeth Cymru). Y rhagamcaniad diweddaraf ar gyfer balansau ysgol i'w dwyn ymlaen i 2023/24 yw balans credyd net o £6.178 miliwn, sy'n cynrychioli gostyngiad o £6.270 miliwn ar y balansau a ddygwyd ymlaen i 2022/23, sef £12.448 miliwn. Mae'r symudiad yn unol â'r disgwyl gan fod symudiad y llynedd yn ymwneud yn bennaf â derbyn cyllid untro ac arbedion untro gan fod ysgolion wedi bod ar gau am ran helaeth o'r flwyddyn ac, yn benodol, derbyn nifer o grantiau mawr ddiwedd mis Mawrth. Rhagwelir yn awr y bydd y grantiau'n cael eu gwario yn y flwyddyn ariannol hon ar ddal i fyny a'r rhaglen adferiad ar ôl Covid yn yr ysgolion. Mae gorwariant bychan o £58,000 ar gyllidebau sydd heb eu dirprwyo.

6.5 Y Cyfrif Refeniw Tai (CRT). Mae'r sefyllfa refeniw ddiweddaraf yn rhagdybio y bydd gostyngiad mewn balansau ar ddiwedd y flwyddyn o £573,000 o'i gymharu â £4,000 adeg

y cymeradwywyd y gyllideb. Mae'r lleihad yn ymwneud â gostyngiad yn yr incwm rhenti a amcangyfrifwyd. Felly rhagwelir y bydd balansau'r CRT yn £1.483 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn. Mae Cyllideb Gyfalaf y CRT o £26 miliwn yn cael ei rhannu'n bennaf rhwng gwelliannau y bwriedir eu gwneud i'r stoc dai bresennol (£15 miliwn) a chaffaeliadau a datblygiadau tai newydd (£11 miliwn).

6.6 - Rheoli'r Trysorlys - Ar ddiwedd mis Ionawr, roedd cyfanswm benthyciadau'r Cyngor yn £257.058 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 4.08%. Roedd y balansau buddsoddi yn £34.6 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 3.24%.

6.7 Mae crynodeb o **Gynllun Cyfalaf** y Cyngor i'w weld yn Atodiad 3. Mae'r Cynllun Cyfalaf a gymeradwywyd ar gyfer 22/23 yn £55.1 miliwn gyda'r gwariant hyd yma'n £24.9 miliwn. Mae Atodiad 4 yn cynnwys diweddariad ar y prif brosiectau sydd wedi'u cynnwys yn y Cynllun Cyfalaf cyffredinol. Cynyddwyd cronfa wrth gefn y Cynllun Cyfalaf o £1.676 miliwn i £2.176 miliwn (mwy na'r £0.500 miliwn y cytunwyd arno fis Chwefror) yn sgil cario ymlaen elfen heb ei neilltuo'r grant cyfalaf a gafwyd gan Lywodraeth Cymru fis Mawrth. Ar ôl gwneud dyraniad i'r Prosiect Gwastraff a'r Cynllun Codi'r Gwastad, bydd y gronfa wrth gefn o £764,000 yn helpu i liniaru risgiau i'r rhaglen gyffredinol yn sgil effaith chwyddiant ar gostau cyfalaf.

6.8 Penodwyd broceriaid yswiriant i oruchwylio tendr trwy un o'r fframweithiau sy'n bodoli, ar gyfer bob dosbarth o wasanaethau yswiriant (ac eithrio morol a therfysgaeth sy'n farchnadoedd arbenigol) ar gyfer yr awdurdod. Bydd gwasanaethau yswiriant yn cael eu tendro mewn amrywiol gamau i sicrhau y ceir yr ymatebion gorau gan y farchnad. Bydd amserlen dynn yn sicrhau y cyrhaeddir y dyddiad dyfarnu contract a dyddiadau cau adroddiadau i'r Cabinet wrth gydymffurfio'n llawn â rheoliadau caffael perthnasol. Mae'r ffurflen gomisiynu ynghlwm yn Atodiad 5 ac yn cael ei hargymell yn 3.2

6.9 Mae'n ofynnol i'r Cyngor dan ddeddfwriaeth i weinyddu a chasglu Trethi Busnes ar ran y Llywodraeth Cymru. Mae bil blynyddol yn cael ei gyhoeddi yn darparu 10 rhandaliad misol i fusnesau dalu. Bydd methu gwneud taliad yn arwain at roi nodiadau atgoffa, rhybuddion terfynol a gwysion i fynychu Llys Ynadon. Fodd bynnag, mewn rhai achosion mae'n briodol ystyried dileu'r ddyled gan sicrhau bod goruchwyliaeth briodol yn bodoli ar gyfer y penderfyniadau hyn. Mae manylion un achos wedi'u cynnwys yn Atodiad 6 ac argymhellir yn 3.3 na ellir adennill y ddyled hon ac felly y dylid ei dileu.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Cafodd Asesiadau o'r Effaith ar Les ar gyfer y cynnydd yn Nhreth y Cyngor eu cyflwyno i'r Cyngor ar 25 Ionawr 2022.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

Yn ogystal â'r adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, cafodd proses y gyllideb ei hystyried gan y Tîm Arwain Strategol, cyfarfodydd Briffio'r Cabinet, Arweinwyr Grŵp a chyfarfodydd Briffio'r Cyngor. Mae'r Fforwm Cyllidebau Ysgolion wedi'i gynnwys yn y cynigion drwy'r flwyddyn. Ymgynghorwyd ag Undebau Llafur drwy'r Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol. Mae pandemig Covid wedi parhau i effeithio ar lefel yr ymgynghori ac ymgysylltu â'r cyhoedd

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Fel y nodwyd yn adran 6, mae'r pwysau penodol sylweddol a lefel y gorwariant ar draws y gwasanaethau yn bryder mawr yn y flwyddyn bresennol ac ar gyfer y tymor canolig. Rydym wedi buddsoddi'n sylweddol yn y meysydd gwasanaeth penodol hyn dros y blynyddoedd diwethaf, a disgwylir y bydd yr angen hwnnw'n parhau. Mae'r pwysau cychwynnol eisoes wedi'u cynnwys yn y Cynllun Ariannol Tymor Canolig a bydd y rhain yn cael eu hadolygu; bydd y pwysau ar y gwasanaethau hyn yn cael ei fonitro'n agos a'i adolygu yn ystod y misoedd nesaf. Bydd angen i bob gwasanaeth adolygu'r holl wariant ac incwm yn eu meysydd i liniaru'r gorwariant cyllidebol hyn. Ar ôl i'r gwasanaethau gymryd camau i wneud arbedion yn ystod y flwyddyn, bydd cronfa wrth gefn lliniaru'r gyllideb bellach yn darparu ar gyfer y lefel hon o orwariant. Mae'r materion hyn, ynghyd â phwysau chwyddiant drwy'r holl wasanaethau, yn dod yn fwyfwy anodd eu hariannu wrth i'n cyllid fethu dal i fyny â'r pwysau o ran chwyddiant, gwasanaethau a demograffeg.

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae'n parhau i fod yn gyfnod heriol yn ariannol ac mae ansicrwydd mewn perthynas ag effaith cynnydd mewn chwyddiant, Brexit a strategaeth ariannol Llywodraeth y DU wrth ymdrin ag effaith ariannol hirdymor COVID ar gyllid cyhoeddus a'r argyfwng costau byw. Er bod y rhagolygon ariannol yn ansicr, cymeradwywyd proses gyllideb 3/5 mlynedd gadarn i helpu wynebu'r heriau sydd o'n blaenau yn ddiweddar gan y Tîm Arwain Strategol, y Tîm Gweithredol Corfforaethol a'r Cabinet, ac mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac

Archwilio wedi craffu arni. Bydd y pwysau cyllidebol sylweddol yn ystod y flwyddyn yn lleihau lefel y cronfeydd wrth gefn sydd gan y Cyngor, a bydd hyn yn cael ei ystyried yn ystod proses y gyllideb.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

O dan Adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau i weinyddu eu materion ariannol yn briodol.